

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/90/99

SYTUACJA MIESZKANIOWA W POLSCE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Formy użytkowania mieszkań różnią się na wsi i w mieście. Niemal jedna czwarta mieszkańców miast ma mieszkanie własnościowe, jedna piąta - lokatorskie, tyle samo - kwaterunkowe, służbowe, zbliżona liczebnie grupa mieszka u rodziny, a jedna siódma - we własnym domu. Ponad połowa ludności wiejskiej posiada dom, a ponad jedna czwarta - mieszka z rodzicami lub u rodziny, inne sytuacje dotyczą niewielkich grup. Właściciele domów jest więc czterokrotnie więcej wśród mieszkańców wsi niż miast, z kolei mieszkańcy miast częściej są właścicielami mieszkań, w których mieszkają. W sumie własny „dach nad głową” ma prawie dwie trzecie (64%) mieszkańców wsi i tylko niespełna dwie piąte (38%) mieszkańców miast.
- Z deklaracji badanych wynika, że obecnie niemal trzy czwarte ogółu dorosłych Polaków zajmuje samodzielne mieszkanie. Odsetek ten jest wyższy w miastach niż na wsi. Sytuacja na wsi poprawiła się jednak w ciągu ostatnich dwóch lat - w tym okresie z 59% do 69% wzrosła liczba rodzin mieszkających samodzielnie. Nadal jednak prawie jedna trzecia mieszkańców wsi oraz ich rodzin, a także jedna czwarta osób żyjących w miastach nie ma samodzielnego mieszkania.
- Statystyki wskazują na systematyczny wzrost wielkości mieszkań w ostatnim trzydziestoleciu. W tym okresie przeciętna powierzchnia mieszkania wzrosła z 51 m² do 70 m² (na wsi z 56 m² do 81 m², a w miastach z 47 m² do 64 m²). Od roku '97 nie odnotowujemy jednak postępu w tej dziedzinie.
- Obecnie w Polsce na jednego domownika przypadają przeciętnie 22 m² powierzchni użytkowej mieszkania. W ciągu ostatnich dwóch lat sytuacja w tej dziedzinie w zasadzie się nie zmieniła, z dłuższej perspektywy czasowej odnotowujemy jednak powolną, lecz systematyczną jej poprawę. W ostatnim trzydziestoleciu wskaźnik ten wzrósł z 13 do 22 m² na osobę - zarówno w środowiskach wiejskich, jak i miejskich. W całym omawianym okresie przeciętne zagęszczenie mieszkań na wsi było takie samo jak w mieście.
- W ciągu ostatnich dwunastu lat wyraźnie na lepsze zmieniło się wyposażenie mieszkań (zarówno w mieście, jak i na wsi) w instalacje i urządzenia techniczne. Mimo że w ostatnim dziesięcioleciu w znacznie większym stopniu poprawił się standard mieszkań na wsi niż w mieście, nadal utrzymują się znaczące różnice w ich wyposażeniu.

W kwietniowym sondażu podjęliśmy próbę zebrania informacji na temat aktualnej sytuacji mieszkaniowej Polaków¹. W naszych badaniach na ogół określają ją dwa czynniki, pierwszy dotyczy zasad użytkowania mieszkania, drugi - jego standardu: wielkości, stopnia zagęszczenia oraz poziomu wyposażenia w instalacje i urządzenia techniczne².

ZASADY UŻYTKOWANIA MIESZKAŃ

Formy własności

Prawie jedna trzecia dorosłych badanych deklaruje, że dom, w którym mieszka, jest ich własnością lub współmałżonka. Druga co do wielkości grupa, obejmująca niemal jedną czwartą Polaków, mieszka u rodziców lub rodziny. Co szósty ankietowany ma mieszkanie własnościowe, co siódmy mieszka w lokalu kwaterunkowym, służbowym, a co ósmy - w spółdzielczym, lokatorskim. Znikoma liczba dorosłych wynajmuje mieszkanie. Należy jednak podkreślić, że sytuacja mieszkaniowa jest zupełnie inna na wsi niż w miastach.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (107) przeprowadzono w dniach 8-13 kwietnia ‘99 na 1092-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski. Wykorzystane w komunikacie dane GUS pochodzą z *Rocznika statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej - rok 1998*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 1998.

² Zob. komunikat CBOS „Opinie o mieszkaniach i rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych”, maj ‘95 oraz M. Gawroński, *Czy Polacy obrastają w dobra? Warunki mieszkaniowe i wyposażenie gospodarstw domowych*, w: *O stylach życia Polaków*, CBOS, Warszawa 1997.

Tabela 1

Proszę powiedzieć, które z określeń najlepiej oddaje Pana(i) sytuację mieszkaniową?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	Ogółem		Wieś		Miasto	
	'97	'99	'97	'99	'97	'99
	w procentach					
Dom, w którym mieszkam, jest moją własnością (lub współmałżonka)	32	31	56	59	18	15
Mieszkanie to jest moją własnością (lub współmałżonka)	14	16	4	5	20	23
Jest to mieszkanie spółdzielcze lokatorskie	12	13	2	2	18	20
Jest to mieszkanie kwaterunkowe, służbowe	17	14	5	6	25	19
Mieszkam u rodziców, rodziny	20	23	29	27	15	20
Jest to mieszkanie wynajęte od kogoś	2	2	1	1	3	3
Inna sytuacja	2	0	3	0	1	0

Na wsi ponad połowa ludności posiada własny dom, a ponad jedna czwarta mieszka z rodzicami lub u rodziny, inne sytuacje dotyczą niewielkich grup. Z rodzicami lub rodziną mieszkają przede wszystkim najmlodszy ankietowani w wieku od 18 do 24 lat (72%) oraz od 25 do 34 lat (52%). Nie są to jednak rolnicy, jako że wszyscy z tej grupy mają własne domy, lecz robotnicy wykwalifikowani (58% mieszka z rodzicami), przede wszystkim zaś - bezrobotni (67%).

W miastach natomiast formy użytkowania mieszkań są bardzo zróżnicowane: mniej więcej jedna czwarta osób ma mieszkanie własnościowe, jedna piąta - lokatorskie, tyle samo - kwaterunkowe służbowe, zbliżona liczebnie grupa mieszka u rodziny, a jedną siódmą mieszkańców miast stanowią właściciele domów.

We własnym domu mieszka więc czterokrotnie więcej mieszkańców wsi niż miast, z kolei ci ostatni częściej są właścicielami mieszkań, w których mieszkają. W sumie jednak prawo własności do swojego „dachu nad głową” ma prawie dwie trzecie (64%) mieszkańców wsi i tylko niecałe dwie piąte (38%) mieszkańców miast. W obu środowiskach odnotowujemy w tej dziedzinie wyraźne zróżnicowania pokoleniowe - im badani są starsi, tym większy ich odsetek stanowią właściciele domów (na wsi) oraz mieszkań i domów (w miastach). Natomiast im respondenci są młodszy, tym częściej deklarują, że mieszkają u rodziców lub

rodziny. W przypadku ludności miejskiej szansa na własny dom zależy również od wielkości miejsca zamieszkania - jest tym mniejsza, im większe miasto. Posiadanie własnego mieszkania zależy natomiast przede wszystkim od sytuacji finansowej rodziny.

W porównaniu z rokiem '97 sytuacja w omawianej dziedzinie tylko nieznacznie się zmieniła. Na wsi można mówić o niewielkiej poprawie - nieco zwiększył się odsetek osób, które mają własny „dach nad głową”. W miastach natomiast kierunek zmian wydaje się niekorzystny. Zmalała bowiem liczba użytkowników mieszkań kwaterunkowych, służbowych, wzrósł zaś odsetek osób mieszkających u rodziny. Tymczasem, jak wykazują badania, właśnie samodzielne mieszkanie jest uznawane w Polsce za jeden z podstawowych warunków udanego małżeństwa, a więc i prawidłowo rozwijającej się rodziny³.

Samodzielne mieszkanie

Odsetek rodzin mieszkających samodzielnie świadczy o poziomie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. Deficyt mieszkań w społeczeństwie określa się zazwyczaj na podstawie różnicy między liczbą odrębnych gospodarstw domowych a liczbą mieszkań⁴. Brak tego typu danych spowodował, że niedostatek mieszkań szacujemy na podstawie odpowiedzi na pytanie dotyczące tego, czy respondent wraz z rodziną mieszka samodzielnie czy też dzieli mieszkanie z inną osobą lub rodziną.

Z deklaracji badanych wynika, że obecnie niemal trzy czwarte ogółu dorosłych Polaków zajmuje samodzielne mieszkanie. Odsetek ten jest wyższy w miastach niż na wsi. Sytuacja na wsi poprawiła się jednak w ciągu ostatnich dwóch lat - w tym okresie z 59% do 69% wzrosła liczba rodzin mieszkających samodzielnie. Nadal jednak prawie jedna trzecia mieszkańców wsi oraz ich rodzin, a także jedna czwarta mieszkańców miast nie ma samodzielnego mieszkania.

³ Zob. B. Roguska, *Rodzina polska - wzory i wartości*, w: *O stylach życia Polaków*, CBOS, Warszawa 1997.

⁴ Zob. H. Kulesza, *Sytuacja mieszkaniowa w Polsce*, w: *Polska '96. Habitat a rozwój społeczny*, Warszawa 1996.

Tabela 2

Czy Pan(i) i Pana(i) rodzina mieszka samodzielnie czy dzieli mieszkanie z inną osobą lub rodziną?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	Ogółem		Wieś		Miasto	
	'97	'99	'97	'99	'97	'99
	w procentach					
Mieszkam samodzielnie	71	73	59	69	78	76
Dzielę mieszkanie z inną osobą, rodziną	29	27	41	31	22	24

Poprawa sytuacji mieszkaniowej na wsi dotyczy głównie ludzi młodych. Obecnie trzy czwarte (74%) najmłodszych mieszkańców wsi, w wieku od 18 do 24 lat, mieszka samodzielnie, podczas gdy dwa lata temu było ich zdecydowanie mniej (46%). Znaczny wzrost odsetka rodzin mieszkających samodzielnie odnotowujemy również wśród mieszkańców wsi w wieku od 25 do 44 lat⁵.

Z naszych danych wynika ponadto, że obecnie najmłodszy mieszkańcy wsi znacznie częściej mieszka samodzielnie niż ich rówieśnicy w mieście, a jeszcze dwa lata temu sytuacja była odwrotna. W pozostałych grupach wieku nadal znacznie większe szanse na samodzielne mieszkanie mają mieszkańcy miast.

Należy jednak podkreślić, że również w miastach szanse te są zróżnicowane - w znacznie gorszej sytuacji niż inni znajdują się ludzie młodzi w wieku od 18 do 34 lat (mniej więcej dwie trzecie z nich mieszka samodzielnie). Na wsi natomiast trudniejszą niż inni sytuację mają osoby w wieku od 25 do 34 lat (jedynie 53% mieszka samodzielnie).

Tabela 3

Wiek respondentów	Rodziny mieszkające samodzielnie					
	Ogółem		Wieś		Miasto	
	'97	'99	'97	'99	'97	'99
	w procentach					
Od 18 do 24 lat	56	66	46	74	62	63
25 - 34	59	61	42	53	70	66
35 - 44	76	82	59	75	85	86
45 - 54	86	80	74	74	91	83
55 - 64	74	78	69	75	77	80
65 lat i więcej	72	71	69	68	74	73

⁵ Niewykluczone, że poprawa sytuacji mieszkaniowej na wsi wiąże się z rozwojem budownictwa domów jednorodzinnych w podmiejskich wsiach - na ogół jednak domy te są własnością osób, które przeprowadziły się z miasta na wieś.

W porównaniu z rokiem '97 sytuacja mieszkaniowa w miastach stosunkowo niewiele się zmieniła. Zmiany dotyczą przede wszystkim badanych w wieku od 45 do 54 lat, wśród których zmniejszył się odsetek rodzin mieszkających samodzielnie. Coraz trudniejsza sytuacja na rynku mieszkań, szczególnie zaś wzrost ich cen prawdopodobnie powodują, że rodzice częściej decydują się na wspólne zamieszkiwanie z wchodzącymi w dorosłe życie dziećmi lub z własnymi rodzicami, którzy w tej sytuacji mogą odstąpić swoje mieszkanie wnukom.

Szanse na samodzielne mieszkanie w mieście wyraźnie zależą od cech położenia społecznego respondentów - wielkości miejsca zamieszkania oraz poziomu wykształcenia. Najwięcej rodzin nie mających samodzielnego mieszkania odnotowujemy w miastach do 20 tys. ludności (31%), najmniej zaś - w wielkich aglomeracjach miejskich (18%). Wśród mieszkańców miast legitymujących się wykształceniem podstawowym niemal jedna trzecia dzieli mieszkanie z inną osobą lub rodziną, w grupach osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i średnim - prawie jedna czwarta, natomiast na brak samodzielnego mieszkania wskazuje mniej niż jedna piąta ankietowanych z wyższym wykształceniem. Zaskakujące jest, że sytuacja finansowa rodzin miejskich nie wykazuje systematycznego związku z posiadaniem samodzielnego mieszkania, niemniej jednak najniższy dochód (poniżej 275 zł miesięcznie na osobę w rodzinie) znacznie zmniejsza szansę na mieszkaniową samodzielność rodziny (31% najbiedniejszych rodzin miejskich dzieli mieszkanie z inną osobą lub rodziną).

Podsumowując warto podkreślić, że brak samodzielnego mieszkania w mieście jest czymś innym niż na wsi, gdzie rodzice i dzieci chętniej zamieszkują razem, jako że gospodarstwo rolne, z którego żyją, często stanowi współwłasność obu pokoleń i wspólnie jest przez nie prowadzone.

Tabela 4

Proszę powiedzieć, które z określeń najlepiej oddaje Pana(i) sytuację mieszkaniową?	Czy Pan(i) i Pana(i) rodzina mieszka samodzielnie, czy dzieli mieszkanie z inną osobą lub rodziną?			
	Mieszkam samodzielnie		Dzielę mieszkanie z inną osobą, rodziną	
	Wieś	Miasto	Wieś	Miasto
	w procentach			
Dom, w którym mieszkam, jest moją własnością (lub współmałżonka)	60	14	57	21
Mieszkanie to jest moją własnością (lub współmałżonka)	7	27	2	8
Jest to mieszkanie spółdzielcze lokatorskie	3	23	0	10
Jest to mieszkanie kwaterunkowe, służbowe	7	20	1	16
Mieszkam u rodziców, rodziny	22	13	39	41
Jest to mieszkanie wynajęte od kogoś	1	3	1	4

Okazuje się, że wśród mieszkańców wsi nie mających samodzielnego mieszkania ponad połowę (57%) stanowią osoby mieszkające we własnym domu, a niemal dwie piąte (39%) mieszka u rodziców lub rodziny. Wśród rodzin miejskich, które nie mają samodzielnego mieszkania, największa grupa (41%) mieszka u rodziców lub rodziny, jedna piąta (21%) w domu, który jest ich własnością, ponad jedna szósta (16%) zajmuje mieszkania kwaterunkowe, służbowe, jedna dziesiąta - spółdzielcze, lokatorskie, nieco mniej (8%) - własnościowe, a 4% wynajmuje mieszkanie.

Nasuwa się uwaga, że brak samodzielnego mieszkania nie jest dobrym wskaźnikiem niedoboru mieszkań w Polsce, gdzie międzypokoleniowe więzi rodzinne są podporą dla wielu rodzin nuklearnych. Aby ocenić poziom niezaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, należałoby więc wiedzieć, z kim ankietowani dzielą mieszkanie i czy wynika to z konieczności życiowej czy też jest skutkiem wolnego wyboru.

STANDARD MIESZKAŃ

Wielkość i zagęszczenie

Przeciętna powierzchnia mieszkania i liczba domowników

Statystyki wskazują na systematyczny wzrost wielkości mieszkań w ostatnim trzydziestoleciu. W tym okresie przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wzrosła z 51 m² do 70 m². Wzrost ten dotyczy zarówno wsi (z 56 m² do 81 m²), jak i miast (z 47 m² do 64 m²). Od roku '97 nie odnotowujemy jednak postępu w tej dziedzinie.

Przeciętny metraż mieszkań wiejskich jest większy niż miejskich, na przykład w roku '70 wiejskie mieszkanie było większe od miejskiego o 9 m², pod koniec PRL - o 15 m², a obecnie - o 17 m².

Tabela 5

Lata	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania		
	Ogółem	Wieś	Miasto
	w metrach kwadratowych		
1970 (GUS)	51	56	47
1978 (GUS)	54	61	49
1988 (GUS)	59	69	54
1995 (GUS)	64	75	59
1997 (CBOS)	70	81	64
1999 (CBOS)	70	81	64

Dane CBOS oparte są na deklaracjach respondentów.

Obecnie mieszkania małe (od 30 m² do 49,99 m²) oraz średnie (od 50 m² do 69,99 m²) częściej zajmują mieszkańcy miast niż wsi. Natomiast na wsi ludzie częściej mieszkają w lokalach o powierzchni ponad 70 m² - są to na ogół domy własne lub należące do rodziny. W mieszkaniach największych, liczących 100 m² i więcej, mieszka niemal co trzeci mieszkaniec wsi i tylko co ósmy mieszkaniec miast.

Tabela 6

Powierzchnia mieszkania	Odsetek rodzin zajmujących mieszkania różnej wielkości		
	Ogółem	Wieś	Miasto
Poniżej 20 m ²	1	2	0
20 - 29,99	2	2	2
30 - 49,99	27	17	33
50 - 69,99	30	22	35
70 - 99,99	20	25	18
100 m ² i więcej	19	31	12

Wprawdzie mieszkania wiejskie są na ogół większe niż miejskie, jednak należy pamiętać, że na wsi są również większe rodziny, inaczej mówiąc - więcej osób niż w mieście wchodzi w skład wspólnego gospodarstwa domowego⁶.

Tabela 7

Lata	Liczba osób przypadających na jedno mieszkanie (gospodarstwo domowe)*		
	Ogółem	Wieś	Miasto
1970 (GUS)	3,94	4,32	3,64
1978 (GUS)	3,66	4,12	3,37
1988 (GUS)	3,46	3,97	3,20
1995 (GUS)	3,46	4,08	3,15
1997 (CBOS)	3,86	4,49	3,48
1999 (CBOS)	3,82	4,35	3,52

* W badaniach CBOS bierzemy pod uwagę liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, dane GUS uwzględniają liczbę osób we wspólnym mieszkaniu.

Przy tego typu zróżnicowaniach właściwym miernikiem sytuacji mieszkaniowej jest liczba metrów kwadratowych mieszkania przypadających na domownika.

⁶ W badaniu tym zakładamy, że osoby wchodzące w skład jednego gospodarstwa domowego są mieszkańcami wspólnego mieszkania.

Średnia liczba m² przypadających na osobę

Obecnie w Polsce na jednego domownika przypadają przeciętnie 22 m² powierzchni mieszkania. W ciągu ostatnich dwóch lat sytuacja w tej dziedzinie w zasadzie się nie zmieniła, z dłuższej perspektywy czasowej odnotowujemy jednak powolną, lecz systematyczną jej poprawę.

W ostatnim trzydziestoleciu wskaźnik ten wzrósł z 13 do 22 m² przypadających na osobę - wzrost ten dotyczy zarówno środowisk wiejskich, jak i miejskich. Należy przy tym wyraźnie podkreślić, że w całym omawianym okresie przeciętne zagęszczenie mieszkań na wsi i w mieście było takie samo.

Tabela 8

Lata	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę		
	Ogółem	Wieś	Miasto
	w metrach kwadratowych		
1970 (GUS)	13	13	13
1978 (GUS)	15	15	15
1988 (GUS)	17	17	17
1995 (GUS)	18	18	18
1997 (CBOS)	22	21	22
1999 (CBOS)	22	23	22

Obecnie, podobnie jak dwa lata temu, ponad połowa dorosłych członków społeczeństwa zajmuje mieszkania, w których na jednego domownika przypada mniej niż 20 m² powierzchni. Takie mieszkania nie spełniają wymogów norm europejskich, które przyjmują wartość graniczną 20 m² powierzchni mieszkania na osobę⁷.

⁷ Zob. H. Kulesza, *op. cit.*

Tabela 9

Średnia liczba m ² przypadających na osobę	Wskazania respondentów według terminów badań			
	'97	'99		
	Ogółem	Ogółem	Wieś	Miasto
	w procentach			
Mniej niż 10 m ²	11	10	14	8
10 - 14,99	24	23	20	24
15 - 19,99	23	23	20	25
20 - 29,99	25	23	19	24
30 - 39,99	9	10	13	9
40 - 49,99	3	5	7	4
50 m ² i więcej	5	6	6	6

Zbyt mały metraż przypadający na osobę jest wprawdzie częstszy w miastach niż na wsi, niemniej właśnie na wsi więcej ludzi żyje w skrajnym zagęszczeniu, gdzie na domownika przypada mniej niż 10 m² powierzchni. Zdecydowanie najgorsza pod tym względem jest jednak sytuacja nie rolników, lecz robotników niewykwalifikowanych - w większości zapewne byłych pracowników PGR-ów, wegetujących w zatłoczonych, popegeerowskich mieszkaniach, oraz ludzi młodych, którzy nie mają pracy. Co czwarty robotnik niewykwalifikowany zajmuje mieszkanie, w którym na osobę przypada mniej niż 10 m² powierzchni użytkowej - w takich warunkach żyje jeszcze więcej bezrobotnych (29%) i najgorzej sytuowanych (27%).

Ogólnie jednak trzeba uznać, że czynnikiem decydującym o poziomie zagęszczenia mieszkania jest sytuacja finansowa rodziny - im niższy miesięczny dochód na osobę w rodzinie, tym większy odsetek rodzin żyje w mieszkaniach nie spełniających norm europejskich. Sytuację mieszkaniową wyraźnie różnicuje także czynnik pokoleniowy - im młodszy wiek respondentów, tym większe prawdopodobieństwo, że mieszkają oni w nadmiernie zagęszczonych mieszkaniach.

Tabela 10

Cechy społeczno-demograficzne	Odsetek rodzin zajmujących samodzielne mieszkania, w których na osobę przypada		Średnia liczba m ² przypadających na osobę
	poniżej 20 m ² *	powyżej 20 m ² **	
Ogółem	57 (10)	43 (11)	22
Miesięczne dochody na jedną osobę w rodzinie			
Do 275 zł	78 (27)	22 (2)	14,8
276 - 399	61 (12)	39 (7)	19,7
400 - 549	58 (6)	42 (13)	23,1
550 - 799	47 (1)	53 (12)	24,7
Powyżej 799 zł	29 (3)	71 (26)	31,0
Wiek			
Od 18 do 24 lat	72 (17)	28 (5)	17,9
25 - 34	68 (14)	32 (3)	18,1
35 - 44	61 (10)	39 (8)	19,7
45 - 54	57 (8)	43 (10)	22,5
55 - 64	37 (6)	63 (18)	27,4
65 lat i więcej	38 (7)	62 (26)	29,2
* W nawiasach podano odsetek respondentów, w mieszkaniach których na osobę przypada mniej niż 10 m ² . ** W nawiasach podano odsetek respondentów, w mieszkaniach których na osobę przypada 40 m ² i więcej.			

Podsumowując trzeba wyraźnie podkreślić, że w mieszkaniach odpowiadających zachodnim normom żyje obecnie ponad dwie piąte Polaków. Są to jednak głównie osoby ustabilizowane życiowo - bardzo dobrze sytuowane, o miesięcznych dochodach w wysokości powyżej 799 zł *per capita* w rodzinie (71%), w wieku ponad 55 lat (63%). Spośród aktywnych zawodowo w najlepszej sytuacji znajdują się badani pracujący na własny rachunek poza rolnictwem (52%).

Standardy przyjęte na Zachodzie stawiają jednak także wymóg, by liczba pokoi w mieszkaniu była równa liczbie domowników lub większa od niej. Nasze dane pozwalają na sprawdzenie tego jedynie w odniesieniu do rodzin mieszkających samodzielnie.

Liczba osób przypadających na pokój w rodzinach mieszkających samodzielnie

Średnią liczbę osób przypadających na pokój w rodzinach mieszkających samodzielnie obliczyliśmy na podstawie odpowiedzi na dwa pytania. Jedno dotyczyło liczby osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego respondenta, drugie - liczby pokoi zajmowanych przez niego, współmałżonka i dzieci.

W ciągu ostatnich dwóch lat sytuacja pod tym względem w rodzinach mieszkających samodzielnie nie zmieniła się - w rodzinach wiejskich na pokój przypadają średnio dwie osoby, w miejskich natomiast zagęszczenie jest mniejsze (1,5 osoby na pokój).

Tabela 11

Lata	Średnia liczba osób przypadających na pokój w rodzinach mieszkających samodzielnie		
	Ogółem	Wieś	Miasto
1997	1,7	2,0	1,6
1999	1,6	2,0	1,5

Obecnie w Polsce ponad dwie piąte (42%) rodzin mieszkających samodzielnie żyje w optymalnych warunkach - na pokój przypada bowiem u nich co najwyżej jedna osoba. Sytuacja rodzin wiejskich jest jednak gorsza niż miejskich, ponieważ na wsi standard ten osiągnęła jedna trzecia rodzin mieszkających samodzielnie (35%), natomiast w mieście - prawie połowa (45%). Jednocześnie niemal jedna piąta (19%) rodzin wiejskich mieszkających samodzielnie żyje w mieszkaniach zagęszczonych, gdzie na pokój przypadają minimum trzy osoby, w mieście natomiast znacznie mniej jest rodzin mieszkających samodzielnie w tak trudnych warunkach (7%).

Tabela 12

Średnia liczba osób przypadających na jeden pokój	Wskazania respondentów zajmujących samodzielne mieszkania według terminów badań			
	'97	'99		
	Ogółem	Ogółem	Wieś	Miasto
w procentach				
Mniej niż 1 osoba	16	17	16	17
1 osoba	23	25	19	28
1,01 - 1,99	28	28	27	28
2,00 - 2,99	19	19	18	19
3,00 - 4,00	9	7	11	6
5 osób i więcej	4	4	8	1

O poziomie zagęszczenia mieszkania decyduje głównie sytuacja finansowa rodziny - im niższy jest miesięczny dochód na osobę, tym mniejszy odsetek rodzin żyje w mieszkaniach, w których na pokój przypada co najwyżej jedna osoba, tym większy zaś tłoczy się w wieloosobowych pokojach. Sytuację tę wyraźnie różnicuje także czynnik pokoleniowy - im młodszy wiek, tym mniejsze prawdopodobieństwo, że respondent mieszka w warunkach odpowiadających europejskim standardom w tej dziedzinie.

Tabela 13

Cechy społeczno-demograficzne	Odsetek rodzin mieszkających samodzielnie w mieszkaniach, w których na pokój przypada:		
	co najwyżej 1 osoba	od 2 do 3 osób	3 osoby i więcej
Ogółem	42	47	11
Miesięczne dochody na jedną osobę w rodzinie			
Do 275 zł	20	51	29
276 - 399	27	62	11
400 - 549	38	53	9
550 - 799	56	39	5
Powyżej 799 zł	80	14	6
Bezrobotni	25	41	34
Wiek			
Od 18 do 24 lat	25	52	23
25 - 34	24	48	28
35 - 44	30	62	8
45 - 54	48	47	5
55 - 64	65	30	5
65 lat i więcej	64	30	6

Wśród rodzin, które mieszkają samodzielnie, nadmiernie zagęszczone mieszkania najczęściej zajmują rodziny bezrobotnych (35%) i respondentów najgorzej sytuowanych (29%). Znacznie gorsze niż inni warunki mieszkaniowe mają również osoby młode - w wieku od 25 do 34 lat (28%) i od 18 do 24 lat (23%). Należy jednak pamiętać, że mówimy tutaj o rodzinach, które i tak znajdują się w stosunkowo uprzywilejowanej sytuacji, jako że mieszkają samodzielnie.

Wypożenie mieszkań w instalacje i urządzenia techniczne

W ciągu ostatnich dwunastu lat wyraźnie poprawił się poziom wyposażenia mieszkań w instalacje i urządzenia techniczne.

Tabela 14

Wypożenie mieszkań w instalacje i urządzenia techniczne	Wskazania respondentów według terminów badań					
	'87	'89	'92	'95	'97	'99
	w procentach					
Bieżąca woda	83	85	83	90	92	94
Ubikacja	72	74	72	79	81	85
Łazienka	72	74	74	80	81	85
Gaz przewodowy	46	47	48	48	50	55
Gaz z butli	22	22	29	35	39	37
Centralne ogrzewanie (z kotłowni, elektrociepłowni)			36	33	38	39
Centralne ogrzewanie lokalne	60	62	38	34	33	35
Ciepła woda z sieci	*	*	27	24	25	32
* Brak danych						

Systematyczny postęp w tej dziedzinie odnotowujemy zarówno w mieście, jak i na wsi. Mimo że w ostatnim dziesięcioleciu w znacznie większym stopniu poprawił się standard mieszkań na wsi niż w mieście, nadal utrzymują się znaczące różnice w ich wyposażeniu.

Tabela 15

	Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje i urządzenia techniczne					
	'90 (GUS)	'95 (GUS)	'96 (GUS)	'97 (GUS)	'97 (CBOS)	'99 (CBOS)
Miasto						
Bieżąca woda	95	97	97	97	97	98
Ubikacja	86	88	89	89	91	93
Łazienka	84	86	87	87	89	92
Centralne ogrzewanie	74	78	78	79	81	81
Gaz przewodowy	71	75	75	76	74	77
Wieś						
Bieżąca woda	68	76	78	79	83	87
Ubikacja	49	57	58	60	63	70
Łazienka	54	62	63	64	68	73
Centralne ogrzewanie	42	50	51	52	53	59
Gaz przewodowy	6	12	13	14	13	16

Zróznicowania na niekorzyść wsi dotyczą przede wszystkim gazu przewodowego (różnica 61 punktów procentowych) i ciepłej wody z sieci (33 punkty) oraz w mniejszym stopniu - centralnego ogrzewania (22 punkty), ubikacji (23 punkty) i łazienki (19 punktów). Mieszkania na wsi i w mieście stosunkowo najmniej różnią się pod względem wyposażenia w bieżącą wodę.

Tabela 16

Wyposażenie mieszkań w instalacje i urządzenia techniczne	Wskazania respondentów według terminów badań					
	Ogółem		Wieś		Miasto	
	'97	'99	'97	'99	'97	'99
	w procentach					
Bieżąca woda	92	94	83	87	97	98
Ubikacja	81	85	63	70	91	93
Łazienka	81	85	68	73	89	92
Gaz przewodowy	50	55	10	16	74	77
Gaz z butli	39	37	70	69	20	18
Centralne ogrzewanie (z kotłowni, elektrociepłowni)	38	39	11	13	54	53
Centralne ogrzewanie lokalne	33	35	42	46	27	28
Ciepła woda z sieci	25	32	6	11	37	44

Poziom wyposażenia mieszkań w podstawowe udogodnienia, takie jak: bieżąca woda, ubikacja i łazienka jest silnie zależny od cech położenia społecznego ankietowanych. Szczególnie wyraźnie wiąże się ze statusem społeczno-zawodowym i materialnym rodziny.

W zdecydowanie najgorszej sytuacji znajdują się rodziny rolnicze - tylko niespełna dwie trzecie z nich ma w mieszkaniu wszystkie trzy podstawowe udogodnienia, co szóstą nie ma natomiast ani bieżącej wody, ani łazienki, ani nawet ubikacji, a niemal tyle samo ma tylko jedno z tych urządzeń. Zrozumiałe, że w porównaniu z innymi najgorzej wyposażone są mieszkania wiejskie, a także należące do osób najgorzej sytuowanych, z wykształceniem podstawowym, bezrobotnych. Im wyższy status społeczno-zawodowy i finansowy badanych, tym częstsze wyposażenie ich mieszkań w podstawowe udogodnienia. Niewątpliwie w najlepszej sytuacji są rodziny osób legitymujących się wyższym wykształceniem, szczególnie kadry kierowniczej i inteligencji - wszystkie bowiem mają w swoich mieszkaniach podstawowe instalacje i urządzenia techniczne.

Tabela 17

Cechy społeczno-demograficzne	Mieszkania wyposażone w podstawowe udogodnienia (bieżąca woda, ubikacja, łazienka)			
	Trzy udogodnienia	Dwa udogodnienia	Jedno udogodnienie	Brak udogodnień
	w procentach			
Ogółem	83	4	8	5
Grupa społeczno-zawodowa (pracujący)				
Kadra kierownicza i inteligencja	100	0	0	0
Pracujący na własny rachunek	96	1	3	0
Pracownicy umysłowi niższego szczebla	93	1	5	0
Pracownicy fizyczno-umysłowi	92	1	5	2
Robotnicy wykwalifikowani	84	5	8	3
Robotnicy niewykwalifikowani	74	12	5	9
Rolnicy	62	4	16	17
Bezrobotni	68	9	12	10
Wykształcenie				
Podstawowe	72	6	12	11
Zasadnicze zawodowe	76	7	12	5
Średnie	94	1	5	0
Wyższe	100	0	0	0
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	64	7	17	12
276 - 399	82	6	6	5
400 - 549	87	3	6	4
550 - 799	90	1	9	0
Powyżej 799 zł	94	1	3	2
Miejsce zamieszkania				
Wieś	69	5	15	12
Miasto do 20 tys. ludności	84	2	8	6
- 20-100 tys.	94	4	2	1
- 101-500 tys.	91	4	4	0
- 501 tys. i więcej	89	3	8	0

Sytuacja mieszkaniowa jest wyraźnie inna na wsi niż w miastach. Dotyczy to przede wszystkim zasad użytkowania mieszkań, a szczególnie form ich własności. Niemal jedna czwarta mieszkańców miast ma mieszkanie własnościowe, jedna piąta - lokatorskie, tyle samo - kwaterunkowe, służbowe, zbliżona liczebnie grupa mieszka u rodziny, a jedna siódma - we własnym domu. Na wsi ponad połowa ludności posiada dom, a ponad jedna czwarta mieszka z rodzicami lub u rodziny, inne sytuacje dotyczą niewielkich grup. We własnym domu mieszka więc czterokrotnie więcej mieszkańców wsi niż miast, z kolei mieszkańcy miast częściej są właścicielami mieszkań, w których mieszkają. W sumie jednak własny „dach nad głową” ma prawie dwie trzecie mieszkańców wsi i tylko niespełna dwie piąte mieszkańców miast.

Z deklaracji badanych wynika, że samodzielne mieszkanie zajmuje obecnie niemal trzy czwarte ogółu dorosłych Polaków. Odsetek ten jest wyższy w miastach niż na wsi. W ciągu ostatnich dwóch lat sytuacja na wsi się poprawiła. Nadal jednak prawie jedna trzecia mieszkańców wsi oraz ich rodzin, a także jedna czwarta osób żyjących w miastach nie ma samodzielnego mieszkania.

Statystyki wskazują na systematyczny wzrost wielkości mieszkań w ostatnim trzydziestoleciu. W tym okresie wzrosła z 51 m² do 70 m² przeciętna powierzchnia mieszkania. Wzrost ten dotyczy zarówno wsi, jak i miast. Od roku '97 nie odnotowujemy jednak postępu w tej dziedzinie. Wprawdzie mieszkania wiejskie są na ogół większe niż miejskie, jednak na wsi rodziny są również większe, bardziej liczne.

Obecnie w Polsce na jednego domownika przypadają przeciętnie 22 m² powierzchni mieszkania. W ostatnich dwóch latach sytuacja w tej dziedzinie w zasadzie się nie zmieniła, z dłuższej perspektywy czasowej odnotowujemy jednak powolną, lecz systematyczną jej

poprawę. W ostatnim trzydziestoleciu wskaźnik ten wzrósł z 13 m² do 22 m² na osobę - wzrost ten dotyczy zarówno środowisk wiejskich, jak i miejskich. Należy przy tym wyraźnie podkreślić, że mimo różnic w metrażu mieszkań na korzyść wsi, w całym omawianym okresie przeciętne zagęszczenie mieszkań na wsi i w mieście było takie samo.

Poziom wyposażenia mieszkań w instalacje i urządzenia techniczne wyraźnie się poprawił w ciągu ostatnich dwunastu lat. Systematyczny postęp w tej dziedzinie odnotowujemy zarówno w mieście, jak i na wsi. Mimo że w ostatnim dziesięcioleciu w znacznie większym stopniu poprawił się standard mieszkań na wsi niż w mieście, nadal utrzymują się znaczące różnice w ich wyposażeniu.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Proszę powiedzieć, które z określeń najlepiej oddaje Pana(i) sytuację mieszkaniową? 1 - Dom, w którym mieszkam, jest moją własnością (lub współwłasnością); 2 - Mieszkanie to jest moją własnością (lub współwłasnością); 3 - Jest to mieszkanie spółdzielcze lokatorskie; 4 - Jest to mieszkanie kwaterunkowe, służbowe; 5 - Mieszkam u rodziców, rodziny; 6 - Jest to mieszkanie wynajęte od kogoś; 7 - Inna sytuacja (%)

Mieszkańcy miast	1	2	3	4	5	6	7	Liczba osób
Ogółem	15	23	20	19	20	3	0	697
Płeć								
Mężczyźni	13	22	20	21	21	3	0	324
Kobiety	17	23	20	17	18	3	0	374
Wiek								
18-24 lat	0	6	17	12	61	4	0	99
25-34	11	24	10	14	31	10	1	118
35-44	15	18	28	23	14	1	0	152
45-54	17	30	29	16	7	1	0	132
55-64	23	32	20	20	4	0	0	90
65 lat i więcej	27	27	11	26	7	2	0	105
Miejsce zamieszkania								
Miasto do 20 tys.	33	11	8	14	31	3	0	144
20 - 100 tys.	13	25	22	21	18	1	0	220
101 - 500 tys.	11	26	25	17	18	3	0	218
501 tys. i więcej mieszk.	5	27	23	25	14	6	1	116
Wykształcenie								
Podstawowe	18	14	21	25	20	2	0	185
Zasadnicze zawodowe	6	17	26	25	24	3	0	149
Średnie	19	24	20	14	20	3	1	277
Wyższe	15	48	9	9	12	7	0	86
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	13	42	9	11	12	13	0	65
Prac. umysł. niż. szczebla	16	28	26	9	20	1	0	99
Pracownicy fiz.- umysł.	11	16	22	20	28	3	0	74
Robotnicy wykwalifikowani	7	19	28	14	27	5	0	74
Robotnicy niewykwalifik.	5	24	27	31	14	0	0	17
Rolnicy	41	0	0	59	0	0	0	2
Pracujący na własny rach.	43	23	25	0	4	0	5	28
Bierni zawodowo								
Renciści	27	22	16	25	9	1	0	78
Emeryci	21	32	17	24	5	1	0	129
Uczniowie i studenci	0	5	25	7	61	1	0	47
Bezrobotni	4	9	18	37	29	3	0	48
Gospodynie domowe i inni	17	6	12	33	26	6	0	35
Pracuje w:								
sferze budżetowej	15	27	23	20	12	4	0	87
sekt. państw., publicznym	15	25	17	18	20	5	0	88
sp. własc. pryw. i państwa	13	18	28	16	20	4	0	76
sekt. pryw. poza rolnict.	17	27	20	10	22	3	1	132
prywatnym gosp. rolnym	65	0	35	0	0	0	0	1
Dochody na jedną osobę								
Do 275 zł	12	6	16	27	38	2	0	78
276 - 399	19	12	19	24	23	4	0	77
400 - 549	15	22	23	26	11	2	0	170
550 - 799	14	26	23	19	17	2	0	114
Powyżej 799 zł	14	42	13	12	13	6	0	118
Ocena własnych war. mater.								
Złe	11	19	24	23	21	3	0	197
Średnie	18	19	19	20	21	2	0	292
Dobre	15	32	17	14	17	4	1	208
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	33	16	10	16	17	7	0	48
Raz w tygodniu	18	24	17	14	25	2	0	350
1-2 razy w miesiącu	12	26	20	22	18	2	0	76
Kilka razy w roku	9	20	27	22	14	5	1	143
W ogóle nie uczestniczy	8	23	25	32	11	1	0	78
Poglądy polityczne								
Lewica	13	30	21	16	18	2	0	189
Centrum	15	20	21	21	18	4	1	188
Prawica	18	24	14	19	21	4	0	193
Trudno powiedzieć	14	15	25	19	24	2	0	128

Tabela 2. Proszę powiedzieć, które z określeń najlepiej oddaje Pana(i) sytuację mieszkaniową?
 1 - Dom, w którym mieszkam, jest moją własnością (lub współwłasnością); 2 - Mieszkanie to jest moją własnością (lub współwłasnością); 3 - Jest to mieszkanie spółdzielcze lokatorskie; 4 - Jest to mieszkanie kwaterunkowe, służbowe; 5 - Mieszkam u rodziców, rodziny; 6 - Jest to mieszkanie wynajęte od kogoś

	(%)						
Mieszkańcy wsi	1	2	3	4	5	6	Liczba osób
Ogółem	59	5	2	6	27	1	392
Płeć							
Mężczyźni	57	7	1	6	31	0	191
Kobiety	62	4	3	6	24	1	200
Wiek							
18-24 lat	26	0	3	0	72	0	55
25-34	37	4	1	4	52	1	75
35-44	60	12	2	9	16	2	74
45-54	81	5	3	11	1	0	69
55-64	80	3	0	8	8	0	45
65 lat i więcej	73	5	1	3	17	1	73
Miejsce zamieszkania							
Wieś	59	5	2	6	27	1	392
Wykształcenie							
Podstawowe	73	4	1	7	14	0	179
Zasadnicze zawodowe	44	7	1	3	43	2	129
Średnie	52	4	5	5	33	0	78
Wyższe	60	13	0	27	0	0	6
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	45	17	0	38	0	0	6
Prac. umysł. niż. szczebla	37	6	4	11	41	0	23
Pracownicy fiz. - umysł.	31	30	0	5	34	0	14
Robotnicy wykwalifikowani	38	2	0	2	58	0	45
Robotnicy niewykwalifik.	56	2	3	5	30	0	28
Rolnicy	100	0	0	0	0	0	57
Pracujący na własny rach.	66	4	0	13	17	0	23
Bierni zawodowo							
Renciści	80	4	2	4	8	1	64
Emeryci	72	4	1	4	18	1	68
Uczniowie i studenci	31	0	0	0	69	0	9
Bezrobotni	8	11	0	12	67	3	40
Gospodynie domowe i inni	40	9	16	11	24	0	16
Pracuje w:							
sferze budżetowej	50	11	1	17	20	0	21
sekt. państw., publicznym	33	6	2	10	50	0	41
sp. właśc. pryw. i państwa	43	9	0	0	49	0	16
sekt. pryw. poza rolnict.	51	5	2	5	37	0	60
prywatnym gosp. rolnym	96	1	0	0	3	0	69
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	58	6	1	7	27	2	103
276 - 399	64	1	1	9	22	0	56
400 - 549	66	11	3	7	12	1	65
550 - 799	60	9	0	10	20	1	33
Powyżej 799 zł	51	9	0	5	36	0	15
Ocena własnych war. mater.							
złe	63	5	1	8	21	2	127
Średnie	59	4	1	5	31	0	197
Dobre	55	9	4	3	29	0	67
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	54	13	0	5	25	3	20
Raz w tygodniu	59	5	0	4	31	0	245
1-2 razy w miesiącu	58	4	1	12	23	2	65
Kilka razy w roku	61	3	8	9	19	0	52
W ogóle nie uczestniczy	75	17	0	8	0	0	9
Poglądy polityczne							
Lewica	62	4	3	10	21	0	98
Centrum	61	4	0	4	29	1	85
Prawica	59	8	0	5	27	0	74
Trudno powiedzieć	57	5	2	4	31	1	133

Tabela 3. Czy Pan(i) i Pana(i) rodzina mieszka samodzielnie, czy dzieli mieszkanie z inną osobą lub rodziną?
1 - Mieszkam samodzielnie; 2 - Dzielę mieszkanie z inną osobą, rodziną

(%)

Mieszkańcy miast	1	2	Liczba osób
Ogółem	76	24	691
Płeć			
Mężczyźni	75	25	322
Kobiety	77	23	369
Wiek			
18-24 lat	63	37	96
25-34	66	34	118
35-44	86	14	152
45-54	83	17	131
55-64	80	20	89
65 lat i więcej	73	27	104
Miejsce zamieszkania			
Miasto do 20 tys.	69	31	142
20 - 100 tys.	77	23	217
101 - 500 tys.	76	24	216
501 tys.i więcej mieszk.	82	18	115
Wykształcenie			
Podstawowe	70	30	183
Zasadnicze zawodowe	78	22	145
Średnie	77	23	276
Wyższe	82	18	86
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	70	30	65
Prac. umysł. niż. szczebla	84	16	99
Pracownicy fiz. - umysł.	68	32	74
Robotnicy wykwalifikowani	85	15	72
Robotnicy niewykwalifik.	83	17	17
Rolnicy	100	0	2
Pracujący na własny rach.	85	15	28
Bierni zawodowo			
Renciści	73	27	78
Emeryci	75	25	127
Uczniowie i studenci	69	31	46
Bezrobotni	84	16	47
Gospodynie domowe i inni	59	41	35
Pracuje w:			
sferze budżetowej	73	27	87
sekt. państw., publicznym	80	20	88
sp. właśc. prywat. i państwa	77	23	76
sekt. prywat. poza rolnict.	84	16	130
prywatnym gosp. rolnym	100	0	1
Dochody na jedną osobę			
Do 275 zł	69	31	77
276 - 399	76	24	77
400 - 549	84	16	170
550 - 799	78	22	113
Powyżej 799 zł	75	25	118
Ocena własnych war. mater.			
Złe	70	30	195
Średnie	79	21	290
Dobre	77	23	206
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	82	18	48
Raz w tygodniu	75	25	348
1-2 razy w miesiącu	74	26	75
Kilka razy w roku	75	25	140
W ogóle nie uczestniczy	79	21	78
Poglądy polityczne			
Lewica	78	22	187
Centrum	74	26	187
Prawica	75	25	193
Trudno powiedzieć	76	24	124

Tabela 4. Czy Pan(i) i Pana(i) rodzina mieszka samodzielnie, czy dzieli mieszkanie z inną osobą lub rodziną?
1 - Mieszkam samodzielnie; 2 - Dzielę mieszkanie z inną osobą, rodziną

(%)			
Mieszkańcy wsi	1	2	Liczba osób
Ogółem	69	31	382
Płeć			
Mężczyźni	70	30	186
Kobiety	69	31	196
Wiek			
18-24 lat	74	26	55
25-34	53	47	73
35-44	75	25	73
45-54	74	26	67
55-64	75	25	43
65 lat i więcej	68	32	71
Miejsce zamieszkania			
Wieś	69	31	382
Wykształcenie			
Podstawowe	68	32	174
Zasadnicze zawodowe	71	29	129
Średnie	65	35	74
Wyższe	100	0	5
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	80	20	5
Prac.umysł.niż.szczebla	70	30	22
Pracownicy fiz.- umysł.	62	38	13
Robotnicy wykwalifikowani	67	33	42
Robotnicy niewykwalifik.	51	49	28
Rolnicy	69	31	55
Pracujący na własny rach.	85	15	23
Bierni zawodowo			
Renciści	72	28	61
Emeryci	68	32	65
Uczniowie i studenci	100	0	9
Bezrobotni	70	30	40
Gospodynie domowe i inni	65	35	16
Pracuje w:			
sferze budżetowej	72	28	20
sekt. państw., publicznym	56	44	40
sp. własc. pryw. i państwa	78	22	15
sekt. pryw. poza rolnict.	73	27	59
prywatnym gosp. rolnym	65	35	68
Dochody na jedną osobę			
Do 275 zł	71	29	103
276 - 399	77	23	53
400 - 549	79	21	63
550 - 799	81	19	33
Powyżej 799 zł	67	33	14
Ocena własnych war. mater.			
Złe	75	25	126
Średnie	62	38	193
Dobre	80	20	63
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	66	34	18
Raz w tygodniu	69	31	241
1-2 razy w miesiącu	70	30	65
Kilka razy w roku	66	34	49
W ogóle nie uczestniczy	100	0	9
Poglądy polityczne			
Lewica	69	31	96
Centrum	72	28	83
Prawica	74	26	73
Trudno powiedzieć	65	35	129

Tabela 5. Wyposażenie mieszkań w instalacje i urządzenia techniczne: 1 - ubikacja; 2 - łazienka; 3 - bieżąca woda; 4 - ciepła woda z sieci; 5 - gaz przewodowy; 6 - gaz z butli; 7 - centralne ogrzewanie (z kotłowni, elektrociepłowni); 8 - centralne ogrzewanie lokalne

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8	Liczba osób
Ogółem	85	85	94	32	55	36	39	35	1092
Płeć									
Mężczyźni	83	83	94	33	55	36	41	32	517
Kobiety	86	86	94	31	55	37	37	37	575
Wiek									
18-24 lat	82	82	94	37	53	38	41	25	157
25-34	86	87	95	36	53	40	38	37	193
35-44	87	88	96	35	57	38	39	38	226
45-54	91	87	95	34	56	38	43	35	202
55-64	83	84	93	29	57	35	45	34	135
65 lat i więcej	76	78	92	19	55	29	27	36	179
Miejsce zamieszkania									
Wieś	70	73	87	11	16	69	13	46	392
Miasto do 20 tys.	86	85	94	19	45	42	26	37	145
20 - 100 tys.	97	95	99	46	81	15	61	26	220
101 - 500 tys.	95	93	99	46	89	9	58	28	218
501 tys.i więcej mieszk.	91	90	100	66	89	12	64	20	116
Wykształcenie									
Podstawowe	75	76	88	23	43	44	29	36	364
Zasadnicze zawodowe	79	80	94	27	46	44	33	31	280
Średnie	95	94	99	39	68	29	47	36	356
Wyższe	100	100	100	55	89	12	62	36	92
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	100	100	100	55	78	20	59	43	71
Prac.umysł.niż.szczebla	94	93	100	50	77	23	52	37	121
Pracownicy fiz.-umysł	93	93	98	42	74	23	51	30	89
Robotnicy wykwalifikowani	88	85	97	31	50	39	33	36	122
Robotnicy niewykwalifik.	78	84	90	34	37	57	30	39	45
Rolnicy	64	68	80	7	17	64	14	35	59
Pracujący na własny rach.	96	97	100	30	49	49	44	42	51
Bierni zawodowo									
Renciści	78	76	91	23	44	44	25	42	141
Emeryci	83	85	95	24	61	30	37	32	197
Uczniowie i studenci	89	87	100	62	81	22	67	14	56
Bezrobotni	73	75	87	17	31	57	26	26	89
Gospodynie domowe i inni	83	80	87	18	45	34	35	37	51
Pracuje w:									
sferze budżetowej	97	95	99	51	72	26	51	37	108
sekt. państw., publicznym	88	88	97	37	59	36	38	37	129
sp. właśc. pryw. i państwa	90	88	100	48	73	24	55	34	92
sekt. pryw. poza rolnict.	93	94	96	37	61	33	43	38	194
prywatnym gosp. rolnym	64	70	80	6	19	65	15	38	71
Dochody na jedną osobę									
Do 275 zł	68	68	87	18	29	59	17	33	181
276 - 399	85	86	94	26	52	42	31	41	133
400 - 549	89	89	96	35	63	26	45	30	135
550 - 799	91	90	100	35	72	20	49	40	149
Powyżej 799 zł	95	95	98	50	76	21	61	28	133
Ocena własnych war. mater.									
Złe	75	74	91	26	50	38	37	27	325
Średnie	86	86	95	29	52	39	34	39	492
Dobre	94	95	98	44	69	30	49	36	275
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	86	87	97	29	65	31	31	43	68
Raz w tygodniu	87	87	95	30	52	39	34	39	595
1-2 razy w miesiącu	76	75	90	26	41	50	35	28	141
Kilka razy w roku	84	84	94	37	65	31	52	27	197
W ogóle nie uczestniczy	85	87	97	43	73	16	53	27	87
Poglądy polityczne									
Lewica	87	87	96	34	57	37	45	32	286
Centrum	88	88	96	33	61	34	41	33	273
Prawica	90	90	96	36	64	29	40	39	268
Trudno powiedzieć	73	74	89	25	39	47	28	35	263